

# TARIMDA ACI GERÇEKLER

● İkokuldan bu yana bizlere öğretilen, ülkemizin bir tarım ülkesi olduğu ve kendi kendine yeten yedi ülkeden birisi olduğu bilgisiydi. Bizler bu bilgiyle büyüdük. Daha düne kadar da (belki şimdi de) bu bilgi hafızalarımızda yer almaktaydı. Gel gelelim, durumlar pek de sandığımız gibi olmayabilir. Bir yandan değişen iklim koşulları, diğer yandan küreselleşme, nüfus artışı, refah artışına bağlı olarak değişen beslenme ve tüketim taleplerimiz, azalan doğal kaynaklar... Şu anda hemen aklıma gelenler.

Su, toprak ve güneş (ışık), bizlere üniversite yıllarında ziraat fakültesinde okurken hocalarımızın tarafından temel tarımsal kaynaklar olarak öğretildi. Ve bu kaynakların artmadığı gerçeği... Gerçekten dikkatle incelediğimizde bu kaynakların artması bir tarafa, gitgide azalan bir eğilim sergilemektedirler. Hem sularımız hem de topraklarımız nüfus artışına, kentleşmeye ve çevre kirlenmesine bağlı olarak her geçen yıl azalmaktadır.

Peki tarımsal üretimde bu sıkıntılar varken biz ülke olarak neler yapıyoruz? Ne durumdayız?

İsterseniz geçtiğimiz yılın bazı gerçekleştirmelerine göz atalım.

- 2020 yılında tarımsal büyümemiz %4,9 olarak gerçekleşti.
- Fiyatı en çok artanlar tarım ürünleri oldu.

● İthalata devam edilirken limon, patates, soğan gibi ürünlere ihracat yasağı getirildi.

● Çay, fındık hasadında sıkıntılar yaşanırken ülke olarak çay ithal etmeye başladık.

● İklim değişikliği nedeniyle zeytin üretimi %20 azaldı.

● Ayçiçeği ham yağ fiyatı arttı. (800 USD/ton iken 1200 USD/ton oldu.)

● Sudan ve Nijerya'da bir milyon hektar arazide tarımsal üretim anlaşması yapıldı.

Bu tespitlere başkalarını da eklemek tabii ki mümkün ama bu kadarı bile zihninizde bir çerçeve oluşturmuştur.

Ülkemiz için önemli olan tarımsal ürünleri ana başlıklarda şu şekilde inceleyebiliriz.

- Buğday-Tahıl
- Yağlı tohumlar
- Bakliyat
- Hayvancılık
- Balıkçılık

## ● Yaş Meyve-Sebze

Bu ürünlerdeki durumuzu bazı kısa bilgilerle özetlemeye çalışalım.

### Buğday

Toplam üretim : 19 milyon ton

Toplam talep : 29 milyon ton

Toplam ithalat : 10 milyon ton

Bu rakamlar yuvarlatılmış olarak belirtilmiştir. İthalat yaptığımız miktar genel olarak Dünyada önde gelen makarna ve un üreticisi olmamız nedeniyle un ve makarna ihracatımız için kullanılmaktadır. Ancak burada sorulması gereken soru, ithal ettiğimiz bu miktarı üretme imkânımız olduğu halde neden ülkemizde üretmiyoruz? 10 yıl önce bizimle aynı durumda olan başka ülkeler (Rusya gibi) üretimlerini artırırken bizim aynı seviyede kalmamız çok düşündürücü ve endişe verici.

### Buğday üretimi

(Milyon ton)

Sezon	Türkiye	Rusya
2012-13	20.1	37.7
2013-14	22.1	52.1
2014-15	19.0	59.1
2015-16	22.6	61.0
2016-17	20.6	72.5
2017-18	21.5	85.1
2018-19	20.0	71.7
2019-20	19.0	74.4
2020-21	20.5	85.9

### Buğdayda Türkiye'nin ithalatı, Rusya'nın ihracatı

(Milyon ton)

Sezon	Türkiye	Rusya
2012-13	3.7	11.2
2013-14	4.1	18.9
2014-15	5.3	22.4
2015-16	4.4	25.5
2016-17	4.3	27.8
2017-18	5.2	41.3
2018-19	5.8	35.7
2019-20	9.8	32.2
2020-21*	8.7	50.0

\* Türkiye verisi 2020 yılı 11 aylık veri, Rusya'nın tahmini.  
Kaynak: IGC, TMO, Rusya Tarım Bakanlığı



### Yağlı tohumlar

Yağlı tohumlarda da durumumuz pek iç açıcı değil;

#### ● Ayçiçeği

• Üretimimiz :2,1 milyon ton

• İthalatımız :2,7 milyon ton

• İhracatımız :1,6 milyon ton

#### ● Soya

• Üretimimiz :0,14 milyon ton

• İthalatımız :2,9 milyon ton

#### ● Mısır

• Üretimimiz :6 milyon ton

• İthalatımız :3,5 milyon ton

Tüm bu ithalatlara ödediğimiz yıllık döviz miktarı 5,5 milyar USD'nin üzerindedir.

### Bakliyat

(kT=Bin Ton)

#### ● Kuru fasulye

• Üretim :220 bin ton

• İthalat :130 bin ton



**Argun Şahin**  
**Antalya**  
**Kaleiçi**  
**Rotary Kulübü**  
**Başkanı**  
**Tarım**  
**Sanayicileri**  
**ve**  
**İş Adamları**  
**Derneği**  
**Başkanı**



**Tarım ihtiyacımız ciddi bir oranda ithalat yoluyla karşılanmakta ve tarımda çalışan nüfus yaşamını devam ettirecek geliri kazanamadığı için üretimden çıkmaktadır.**

- Pirinç
  - Üretim :560 bin ton
  - İthalat :400 bin ton
- Mercimek
  - Üretim : 300 bin ton
  - İthalat : 100 bin ton
- Badem, Ceviz, Susam, Nohut vb.

### Hayvancılık ve Balıkçılık

Hayvancılıkta en büyük sorunlardan başında yem fiyatları gelmektedir. Sadece 2020 yılındaki yem fiyatlarındaki artış %60 seviyesinde olmuştur. Ancak et ve süt fiyatı aynı oranda artmamıştır. Bugün itibarıyla hayvancılık yapan üreticilerin zarar ettiği bir gerçektir. Et üretiminde maliyet 39-40 TL/kg iken satış fiyatı (karkas et) 33-35 TL/kg'dır. Aynı şekilde süt fiyatındaki artış sadece %23 seviyesindedir. Bu nedenle üreticiler süt veren hayvanlarını kesime göndermekte ve et ihtiyacı büyük oranda bu şekilde sağlanmaktadır.

Balıkçılık ise yine tüm yemlerin ithal olması nedeniyle yeterince kar edememekte bu da balık fiyatlarına yansımaktadır. Avlanma yoluyla olan balık ise tüketimin ancak belli bir kısmını temsil etmekte ve denizlerimizde kontrolsüz avlanma nedeniyle balık popülasyonu gitgide azalmaktadır. Bu nedenle geçtiğimiz günlerde ve yıllarda hamsi ve lüfer avlanma yasakları uygulanmıştır.

Avrupa'da kişi başı balık tüketimi ortalama 26 kg iken ülkemizde sadece 7 kg'dır. Bu rakam Karadeniz ve büyük kentlerde biraz yukarıda olabilirken ortalamalar çok düşüktür.

### Yaş Meyve ve Sebze

Ülkemizde üretim fazlası olan ve kendi ken-

dimize yettiğimiz tek tarımsal ürün grubudur. Ancak bu ürün grubunda da kontrolsüzlük, piyasa düzenlemesinin sağlıklı olmaması, üreticiden tüketiciye kadar olan zincirin çok uzun olması gibi nedenlerle üreticiden daha fazla araçlar kazanmaktadır. Ayrıca bu zincirin uzun olması beraberinde %25'e varan ürün kaybını da beraberinde getirmektedir.

Dünya üretiminde iddialı olduğumuz fındıkta ise üretimimiz artırken elde ettiğimiz gelir düşmektedir.

### Türkiye iç fındık ihracatı (yıl bazında)

Yıllar	İhracat miktarı (İç/Ton)	İhracat Birim (Bin \$)	İhracat fiyatı (Kg/\$)
2015	240.137	2.827.316	11.77
2016	227.556	1.981.334	8.71
2017	269.623	1.876.878	6.96
2018	279.251	1.635.236	5.86
2019	319.772	2.028.728	6.35



### Sonuç

Nüfusumuzun arttığı, tüketim alışkanlıklarının değiştiği, kaynaklarımızın azaldığı bir ortamda tarım konusunda ne yazık ki durum pek iç açıcı değildir. İhtiyacımız ciddi bir oranda ithalat yoluyla karşılanmakta ve tarımda çalışan nüfus yaşamını devam ettiremeyecek geliri kazanamadığı için üretimden çıkmaktadır. Bir zaman sonra ithalatı da yapamayacak gelirimiz olmazsa ciddi açlık sorunlarıyla karşılaşmamız kaçınılmaz olacaktır. Çünkü ülkeler, buğday, mısır, soya, pamuk, et gibi üretimlerini kendilerinin ihtiyaçlarına dönük planlamalar içindedirler. Acil olarak tarım konusunda ciddi önlemler alınması zorunludur.